

ШАХОВІ ПАРТІЇ ЯК ОБ'ЄКТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Володимир Хоменко,

кандидат технічних наук, доцент;

Софія Москаленко,

студентка;

Роман Кірін,

кандидат юридичних наук, доцент;

Альона Хоменко,

аспірант Національного гірничого університету

У статті аналізується міжнародне й українське законодавство в аспекті можливості визнання шахових партій об'єктами авторського права. Досліджується відповідність партій критеріям охороноздатності, що висуваються до об'єктів авторського права. Особлива увага приділена оригінальності як складовій частини творчості.

Ключові слова: авторське право, об'єкти авторського права, критерії охороноздатності, оригінальність, шахи, шахові партії

Шахам уже виповнилося майже півтора тисячоліття, а стародавня гра досі надзвичайно популярна та приховує в собі безліч таємниць. Шахи розвивають логічне мислення й уяву, виховують наполегливість у досягненні мети, потребують ґрунтовних знань і уміння використати ці знання для аналізу незнайомих позицій. Шахи є специфічним соціокультурним феноменом: водночас спортом, наукою та мистецтвом.

З другої половини ХІХ століття регулярно проводяться офіційні міжнародні та національні змагання провідних шахістів. Почали з'являтися шахові професіонали, тобто люди, для яких гра в шахи стала основною професією. Організатори змагань від початку їх проведення розуміли, що партії мають свою цінність для любителів шахів і намагалися на цьому заробити. Але коли шахісти також стали вимагати частку доходу за реалізацію своїх партій, то отримували відмову під найрізноманітнішими, інколи безглуздими приводами [1]. Найславетніші шахісти, бажаючи отримати адекватну винагороду за свою працю вимагали визнати шахи об'єктом автор-

ського права, боролись за це та помирали в злиднях.

Відтоді минуло більше ніж півтора століття, а шахові партії досі не отримали визнання як твори. З одного боку, ні в кого не виникає сумнівів щодо наявності творчості під час гри в шахи й об'єктивної форми вираження. З другого, є багато заперечень, які заважають захисту шахових партій авторським правом.

Протягом останніх років ця проблема викликає цікавість як професійних шахістів і організаторів змагань, так і науковців, юристів та журналістів. Зокрема різним аспектам захисту шахових партій і шахових композицій присвячені роботи Є. Клімовича, Є. Свешнікова, С. Данаїлова, Е. Вінтера, Д. Вербицького, М. Наумова, І. Тулубевої, І. Невзорова, Т. Хакімова, Ю. Брумштейна, А. Попова та ін.

Метою статті є визначення відповідності шахових партій критеріям охороноздатності об'єктів авторського права.

Проведемо аналіз законодавства з метою виявити, чи можна вважати шахову партію об'єктом авторського права.

Статтею 5 Закону України «Про авторське право та суміжні права» встановлюється пріоритет міжнародного законодавства в галузі авторського та суміжного права над внутрішнім.

Отож розгляд питання почнемо з Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Бернської конвенції). Зокрема в п. (1) ст. 2 зазначається таке:

«Термін «літературні і художні твори» охоплює всі твори в галузі літератури, науки і мистецтва, яким би способом і в якій би формі вони не були виражені, як-то: книги, брошури та інші письмові твори, лекції, звертання, проповіді та інші подібного роду твори; драматичні і музично-драматичні твори; хореографічні твори і пантоміми, музичні твори з текстом або без тексту; кінематографічні твори, до яких прирівнюються твори, виражені способом, аналогічним кінематографії; малюнки, твори живопису, архітектури, скульптури, графіки і літографії; фотографічні твори, до яких прирівнюються твори, виражені способом, аналогічним фотографії; твори прикладного мистецтва; ілюстрації, географічні карти, плани, ескізи і пластичні твори, що відносяться до географії, топографії, архітектурі або наукам».

Як бачимо Бернській конвенції безпосередньо шахові партії не згадуються, проте запис шахової партії можна розглядати як «інші письмові твори».

Пункти (2) і (8) згаданої статті містять обмеження, що заважають визнанню об'єкта літературним або художнім твором:

«(2) Проте за законодавством країн Союзу зберігається право приписати, що літературні і художні твори або будь-які певні їх види не підлягають охороні, якщо вони не закріплені в тій або іншій матеріальній формі...

(8) Охорона, надавана цією Конвенцією, не поширюється на повідомлення про новини дня або на повідомлення про різні події, що мають характер простої прес-інформації».

Шахові партії мають матеріальну форму закріплення, тому на них не розповсюджується дія п. 2. Також вони не являються повідомленнями, що мають характер простої прес-інформації, тому не підпадають під дію п. 8.

У Цивільному кодексі України та Законі України «Про авторське право і суміжні права» згадувань про шахові партії також немає, проте обидва законодавчі акти допускають наявність інших творів, які прямо в них не зазначені.

Стаття 434 ЦК України визначає твори, що не охороняються авторським правом:

- «1. Не є об'єктами авторського права:
- 1) акти органів державної влади та органів місцевого самоврядування (закони, укази, постанови, рішення тощо), а також їх офіційні переклади;
 - 2) державні символи України, грошові знаки, емблеми тощо, затверджені органами державної влади;
 - 3) повідомлення про новини дня або інші факти, що мають характер звичайної прес-інформації;
 - 4) інші твори, встановлені законом».

Жодний з цих пунктів не стосується шахових партій. Проте пп. 4 ст. 434 ЦК України містить посилання на Закон. Стаття 10 Закону України «Про авторське право і суміжні права» наводить вичерпний перелік об'єктів, що не охороняються авторським правом. Шахові партії у ньому не згадуються. Тож, норми цієї статті на них не поширюються.

Тож, опонентам визнання шахових партій об'єктом авторського права лишається посилатися лише на п. 3 ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права», де зазначається:

«3. Передбачена цим Законом правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі».

Власне на цей пункт і посилається єдиний нормативний документ україн-

ського законодавства, яким шахові партії не визнаються об'єктом авторського права. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 р. № 12 передбачає:

«Об'єкти авторського права, що підлягають правовій охороні, визначені (невичерпно) статтею 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

У вирішенні питань про те, чи є конкретний результат об'єктом авторського права, суду необхідно брати до уваги таке:

- за змістом статей 421, 433, 435 ЦК України, статей 7 і 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» в їх взаємозв'язку таким є лише той результат, який створено творчою працею;
- доки не доведено інше, результат інтелектуальної діяльності вважається створеним творчою працею;
- правовій охороні як об'єкт авторського права підлягає твір, виражений в об'єктивній формі, а не його зміст. Не охороняються авторським правом, зокрема, ідеї, методи, концепції, принципи, способи, відкриття (наприклад, шахові партії, методи навчання тощо); водночас підлягають охороні літературні й інші твори, в яких викладено (описано, проілюстровано) відповідні ідеї, методи тощо....

З вищенаведеного не випливає, до чого саме, на думку авторів постанови належать шахові партії. До ідей, методів, концепцій, принципів або способів. Очевидно лише, що не до відкриттів. Проте і правомірність належності шахових партій до «іншого» також викликає великий сумнів.

Нагадаємо, що аналогічна позиція була ще раніше відображена в Постанові Пленуму Верховного суду Російської Федерації від 19.06.2006 р. № 15.

Ось якої думки дотримується В. Калятін у своєму коментарі до неї:

«Спір з приводу охорони шахових партій триває вже давно. Те, що коментар до шахової партії може бути

об'єктом авторського права, — безспірно. Зрозуміло, що запис шахової партії в тій чи тій шаховій нотації не є об'єктом авторського права — адже власне текст шахової партії лише фіксує події, що відбулися, при чому правила використання шахової нотації не дозволяють якось проявити в цьому свою творчість. Лишається питання, чи можна охороняти авторським правом шахову партію як сукупність ходів. Пленум Верховного суду, мабуть, розглядає таку сукупність ходів як «зміст», а не як «форму». Однак цей висновок вбачається досить спірним, а питання — таким, що потребує додаткового вивчення» [2].

На думку авторів статті тут дуже важливо дати точні визначення. Шахіст під час однієї партії «прокручує» в голові величезну кількість різноманітних варіантів перебігу партії. Саме вони і утворюють той «зміст» партії, який не може охоронятися авторським правом. Шахова партія як твір — це послідовна сукупність ходів. Запис партії в тій або тій шаховій нотації — це об'єктивна форма вираження твору, придатна для правової охорони авторським правом.

Розглянемо критерії охороноздатності, що висуваються до творів як до об'єктів авторського права.

Ні в міжнародному, ні в українському законодавстві, яке регулює авторсько-правові відносини, немає визначення, що таке «твір». Це цілком виправдано, бо зумовлюється їх надзвичайною різноманітністю. Проте спеціалісти сформулювали умови надання правової охорони об'єктам авторського права:

- творчий характер діяльності при створенні об'єкта;
- оригінальність, тобто відмінність від уже наявних об'єктів;
- придатність для втілення в матеріальному носії чи об'єкті.

Зауважимо, що перші дві умови багато спеціалістів розглядають як одну. Тобто вважають, що оригінальність є обов'язковою ознакою творчості.

Точного визначення оригінальності немає ні в міжнародному, ні у вітчизняному законодавстві. Неточне базується на оцінках юристів і експертів, які періодично вирішують проблему оригінальності під час різних суперечок з приводу авторського права. Комітет з прав інтелектуальної власності ФІДЕ таким чином обґрунтовує наявність оригінальності у шахових партій:

«Під оригінальністю розуміють персональний авторський відбиток, відбиток інтелектуального вкладу з деяким ступенем творчості, вклад новизни, яка виходить за межі звичайної логіки.

Шахісти мають стиль, характерний дебютний репертуар, талант використовувати певні можливості. Їхня продукція не є результатом математичного мислення чи розрахунків або технічних здібностей, які можуть бути повторені декілька разів, тобто належать до ноу-хау. Кожний шахіст має власний унікальний стиль, і кожна партія унікальна.

Той факт, що партія є результатом почергового вибору, зробленого двома персонами, не заважає кваліфікувати її як розумову роботу. Насправді шахова партія — це розумова робота, здійснювана в результаті оригінального самовираження гравців, кожний з яких накладає свій відбиток на партію. Це спільна робота. Самі ці характерні ознаки, як і багато рис оригінальності, дають привід для правового захисту» [3].

Зауважимо, що не з усіма з цих положень можна погодитися. Так некоректним є вживання терміна «ноу-хау», позаяк в інтелектуальній власності він має інше, чітко виражене смислове значення. І зовсім неоднозначним є твердження, що кожна партія унікальна. Якби це було насправді так, то, мабуть, шахові партії вже давно отримали б захист авторським правом. На жаль, випадки повного збігу шахових партій, зіграних різними гравцями, трапляються доволі часто.

Багато уваги приділяє питанням оригінальності відомий російський уче-

ний Е. Гаврилов. Ось його думка з цього приводу: «... авторське право не охороняє ті творчі результати, які можуть з'являтися у різних осіб в результаті паралельної творчості, за відсутності копіювання, запозичення.

З огляду на це доводиться визнати, що авторське право охороняє тільки неповторні, унікальні результати. Такі результати іменуються оригінальними.

Інакше кажучи, просто нові творчі результати, навіть якісно нові, але не оригінальні, авторське право не охороняє та не захищає» [4].

Зауважимо, що ця думка суперечить Постанові Пленуму Верховного Суду Російської Федерації та Вищого Арбітражного суду Російської Федерації «Про деякі питання, що виникли у зв'язку з введенням частини четвертої Цивільного кодексу Російської Федерації» від 26.03.2009 р. № 5/29. У документі, зокрема сказано: «28. ...Необхідно також мати на увазі, що сама по собі відсутність новизни, унікальності і (чи) оригінальності результату інтелектуальної діяльності не може свідчити про те, що такий результат створений не творчою працею, а, отже, не є об'єктом авторського права».

Проаналізуємо позицію Е. Гаврилова щодо шахових партій, оскільки він висунув вагомі аргументи проти їх визнання об'єктами авторського права.

«Взагалі відокремити оригінальні творчі результати, що користуються охороною авторським правом, від неоригінальних, таких що не користуються правовою охороною, буває не завжди просто. Звісно, власне факт виникнення двох однакових результатів, не скопійованих один з другого, — явне та безспірне свідчення відсутності оригінальності та неможливості встановлення правової охорони на обидва ці результати. В інших випадках можливо точно передбачити можливість виникнення такої паралельної творчості.

Тож не можна не звернути уваги на дискусію з приводу того, чи охороняються авторським правом шахові партії.

Ті учасники дискусій, котрі вважають, що шахові партії мають охоронятися авторським правом, глибоко помиляються. Шахові партії неоригінальні. Їх охорона неможлива та безглузда. Наприклад, якщо я зіграв устарому індійському захисті на 48-ому ході за білих а3–а5 — шах, і буду стверджувати, що це я придумав, то ніхто не зможе довести, що цей хід придумав не Морфі, який уперше використав його в 1894 р. Адже навіть якщо цей хід вперше був застосований у 1894 р., то це не означає, що в 2004 р. його не міг самостійно відкрити інший шахіст. І якщо визнати автором ходу Морфі, то це має означати, що інші не можуть його застосовувати без згоди автора» [4].

Прискіпливо розглянемо останній абзац, з метою виявити всі спірні моменти та явні помилки, що закралися, як погляду шахів, так з позиції авторського права. Шахові помилки:

1) згідно з правилами шахів хід а3–а5 неможливий. Якщо це хід пішака, то можливі лише ходи а3–а4 або а4–а5. А якщо це хід тури або ферзя, то запис повинен виглядати відповідно Та3–а5 або Фа3–а5;

2) великий американський шахіст П. Морфі останню шахову партію зіграв у 1869 р., від середини 1860-х рр. страждав на тяжку душевну хворобу, а помер у 1884 р. Отож, він фізично не міг у 1894 р. грати в шахи;

3) правильна назва дебюту «староіндійський захист», а не «старий індійський». Перша партія, в якій він був застосований, опублікована в 1875 р. Отже, П. Морфі не міг грати цей дебют;

4) теорія дебютів не простягається до таких пізніх ходів. Тобто не доводиться говорити, про «відкриття» того чи того ходу на 48 ході в партії.

Звісно, всі ці помилки не стосуються висновків щодо правових питань. Але вони нам ясно вказують, що автор не має глибоких або навіть середніх шахових знань.

Наступна помилка знову несуттєва, але несподівана для такого знаного спе-

ціаліста. Він вказує, що, якщо визнати автором ходу Морфі, то інші не зможуть його застосовувати без згоди автора. Але строк дії авторського права в більшості країн (зокрема і в Україні) становить 70 років після смерті автора. А враховуючи, що П. Морфі помер у 1894 р., то майнові права в 2004 р. вже давно були б вичерпані.

Усі вищевказані помилки неважко виправити. Тож перейдемо до більш принципкових питань.

Думку про те, що, якщо визнати автором певного ходу одного шахіста, то це заважатиме застосуванню цього ходу іншими гравцями, на жаль, висловлюють дуже часто. Але її хибність стає очевидною після аналізу хоч російського, хоч українського законодавства. Адже авторським правом охороняється лише та частина твору, що має самостійне значення. Ця норма закріплена в п. 7 ст. 1259 Цивільного кодексу Російської Федерації. В українському законодавстві вона міститься в ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Звісно, кожен окремий хід у шаховій партії самостійного значення не має. Тож його «відкривач» не матиме жодних прав забороняти чи дозволяти іншим шахістам використовувати цей хід. Можна провести аналогії з іншими видами творчості. Так, людина, котра придумала нове слово, не може заборонити використовувати його іншим. Хореограф не може забороняти іншим використовувати знайдений ним елемент хореографічного твору. Складніше питання, як вчинити, якщо вся партія буде однаковою з уже відомою. До нього ми повернемося дещо пізніше.

І насамкінець найважливіший і найбільш обґрунтований аргумент — твердження, що шахові партії неоригінальні через те, що гра в шахи дозволяє точно передбачити можливість виникнення паралельної творчості. Звісно, ця позиція відомого і авторитетного вченого заслуговує на пильну увагу, але і проти неї можна знайти вагомий аргумент в законодавстві. Ми вже згадували

Постанову Пленуму Верховного Суду Російської Федерації і Вищого Арбітражного Суду Російської Федерації «Про деякі питання, що виникли у зв'язку з введенням частини четвертої Цивільного кодексу Російської Федерації» від 26.03.2009 р. № 5/29, у якій говориться, що власне відсутність оригінальності результату інтелектуальної діяльності не може свідчити про те, що такий результат створений не творчою працею, а, отже, не є об'єктом авторського права. Та постанова є підзаконним актом і не може бути остаточним аргументом в науковій дискусії. Тож звернемося до більш вагомих з юридичного погляду документів. Так п. 1 ст. 2 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів відносить до охоронюваних літературних і художніх творів зокрема «ілюстрації, географічні карти, плани, ескізи і пластичні твори, що відносяться до географії, топографії, архітектурі або наукам». Згідно з п. 1 ст. 1259 Цивільного кодексу Російської Федерації, до об'єктів авторських прав, зокрема, належать «географічні, геологічні та інші карти, плани, ескізи та пластичні твори, які стосуються географії, топографії та іншим наукам». Ще більший перелік міститься в п. 12 ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права», а саме «ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності». Як бачимо, ці законодавчі документи відносять до об'єктів авторського права географічні, геологічні й інші карти та плани. Проте очевидно, що ці творчі результати можуть з'являтися у різних осіб в результаті паралельної творчості. Мало того, деякі з них не тільки можуть, але й повинні бути однаковими у різних авторів. Українське законодавство пішло ще далі і віднесло навіть «креслення, що стосуються... техніки», до об'єктів авторського права. Звісно, в цьому випадку оригінальності в процесі творчості ще менше, ніж при створенні карт.

Звернемося ще до одного визначення оригінальності, яке міститься в одному із судових документів.

«Оригінальність розуміють як унікальність, неповторність у випадках паралельної творчості: два автори, що працюють незалежно один від одного, не можуть створювати однакові оригінальні результати, а якщо в результаті їхньої творчості все ж отримані однакові твори, то вони не можуть бути охарактеризовані як оригінальні й тому авторським правом не охороняються» [5].

Ця позиція щодо паралельної творчості значною мірою збігається з позицією Е. Гаврилова, наведеною вище. Зауважимо, що, на нашу думку, можливість паралельної творчості в шахових партіях жодним чином не може впливати на визнання їх об'єктом авторського права загалом. У цьому контексті мова може йти лише про конкретні партії, які виявились неоригінальними в результаті паралельної творчості. Звісно якщо, неоригінальність такої партії доведена, то вона не може захищатися нормами авторського права.

Некоректність відмови в захисті шаховим партіям загалом на підставі звинувачення їх у можливості паралельної творчості можна підкреслити тим, що й практично будь-яку іншу творчу діяльність можна звинуватити в тому самому.

Так, скажімо, теорема про нескінченних мавп звучить таким чином «Якщо ви посадите нескінченну кількість мав за друкарські машинки, то одна з них обов'язково надрукує якийсь з творів У. Шекспіра». Схожі думки висловлювали Цицерон і Д. Дідро.

Знаменитий «Чорний квадрат» К. Малевича (створений у 1915 р.) також мав попередника — картину А. Алле «Битва негрів у печері глибокою ніччю» (створену в 1882 р.).

Отож паралельна творчість можлива і в літературі, і в живописі, і в інших видах творчості. Відмова в захисті авторським правом на підставі можливо-

сті паралельної творчості має поширюватися лише на конкретні випадки, а не на весь напрям творчості взагалі.

Усе вищезазначене дає змогу стверджувати, що велика ймовірність досягнення однакового творчого результату при створенні шахових партій, не може слугувати причиною відмови визнати їх об'єктом авторського права.

Розглянемо ще одне важливе питання. Річ у тім, що часто нові партії повністю копіюють вже відомі. Проаналізуємо відносини в такому випадку між первісними авторами, новими й особами, що бажають ці партії використовувати.

Якщо пізніше зіграна партія не відрізняється від уже відомих, тобто не є оригінальною, то вона не може бути визнана об'єктом авторського права. Але зважаючи на те, що вона таки була зіграна в певному змаганні, то подання інформації про неї можна розглядати як звичайну прес-інформацію. У такому разі правами на неї не буде володіти жоден з вищезазначених суб'єктів. Тобто ані первісні гравці, ані нові. На думку авторів статті, в цьому випадку не будуть порушені права первісних авторів, адже цінність шахової партії нерозривно пов'язана з її авторами — шахістами, що її зіграли.

Висновки

1. Намагання визнати шахові партії об'єктом авторського права почались одразу ж з проведенням перших офіційних змагань і не припиняються досі.
2. Міжнародне та українське законодавство з авторського права не містять положень, які б заперечували

проти визнання шахових партій об'єктом авторського права.

3. Основним аргументом проти визнання шахових партій об'єктом авторського права є віднесення їх до «ідей, теорій, принципів, методів, процедур, процесів, систем, способів, концепцій, відкриттів», тобто зміст твору. Це неправомірно, позаяк зміст шахової партії криється в різноманітних варіантах, які шахіст розглядає під час партії. Шахова партія як твір — це послідовна сукупність ходів. Запис партії у тій чи тій шаховій нотації — це об'єктивна форма вираження твору, придатна для правової охорони авторським правом.
4. Відмова шаховим партіям у захисті авторським правом на підставі можливості паралельної творчості видається непереконливою з двох причин. По-перше це суперечить міжнародному й українському законодавству, котре відносить до об'єктів авторського права інші об'єкти, в яких також висока ймовірність паралельної творчості. По-друге некоректною є відмова всьому напрямку творчості, а не конкретним випадкам. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Кірін Р. С. Історичні шляхи розвитку захисту шахових партій авторським правом / Р. С. Кірін, В. Л. Хоменко, А. О. Хоменко // *Інтелектуальна власність в Україні*. — К., 2015. — № 12. — С. 20–25.
- Kirin R., Khomenko V., Khomenko A. Istorychni shliakhy rozvytku zakhystu shakhovykh partii avtorskyim pravom [in]: Intelektualna vlasnist v Ukraini, K., 2015, № 12, S. 20–25.*

2. *Калятин В. О. Постановление Пленума Верховного Суда об авторском праве: Новые ответы на старые вопросы / В. О. Калятин // Цивилист. — 2006. — № 3. — С. 21–42.*
Kaliatin V., Postanovlenie Plenuma Verkhovnogo Suda ob avtorskom prave: Novye otvety na starye voprosy [in]: Tsyvilist, 2006, № 3, S. 21–42.
3. *Таббани Н. Каков следующий ход после обдумывания? / Н. Таббани // 64-Шахматное обозрение. — 1998. — № 11. — С. 28–30.*
Tabbane N. Kakov sleduiushchiy khod posle obdumyvaniya? [in]: 64-Shakhmatnoe obozreniye, 1998, № 11, S. 28–30.
4. *Гаврилов Э. П. Оригинальность как критерий охраны объектов авторским правом / Э. П. Гаврилов // Патенты и лицензии. — 2004. — № 6. — С. 45–51.*
Gavrilov E., Originalnost kak kriteriy okhrany obyektov avtorskim pravom [in]: Patenty i lytsenzii, 2004, № 6, S. 45–51.
5. *Дашян М. С. Авторское право: абсурд и гениальность : монография / М. С. Дашян. — М. : Wolters Kluwer Russia, 2011. — 632 с.*
Dashian M. S. Avtorskoe pravo: absurd y genialnost: monohrafiya, M. : Wolters Kluwer Russia, 2011, 632 s.

Надійшла до редакції 21.04.2016 р.

Хоменко В., Москаленко С., Кірін Р., Хоменко А. Шахматные партии как объект авторского права. В статье анализируется международное и украинское законодательство на предмет возможности признания шахматных партий объектами авторского права.

Исследуется их соответствие критериям охраноспособности, которые предъявляются к объектам авторского права. Особое внимание уделено оригинальности как составляющей части творчества.

Ключевые слова: авторское право, объекты авторского права, критерии охраноспособности, оригинальность, шахматы, шахматные партии

Khomenko V., Moskalenko S., Kirin R., Khomenko A. Chess games as an object of copyright. Chess was already almost one and half a millennium but ancient game still enjoys extraordinary popularity and conceals many secrets.

From the second half of the nineteenth century began to be held regularly official national and international competitions leading players. Began to appear chess professionals for which the chess was the main profession. From the beginning of the chess tournaments organizers understood that the chess games have their value for chess fans and they tried to earn some money. But when chess players also began to demand a share of revenue from the realization of own chess games, they are often received refusal.

Since then have passed more than one and half a century, but chess games have not gained recognition as works up to now.

Berne Convention, the Civil Code and the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights» don't include the chess games in the objects of copyright. However, these laws allow for the presence of other works, which are not directly specified in them. Article 10 of the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights» gives a comprehensive list of facilities that are not protected by copyright. Chess games are not mentioned in it.

Thus, opponents of recognition chess games object of copyright can only refer to paragraph 3 of Article 8 of the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights». It says:

«3. The legal protection stipulated in this Law shall be extended only to the form of expression of a work, and shall not apply to any ideas, theories, principles, methods, procedures, processes, systems, manners, concepts, or discoveries, even if they are expressed, described, explained or illustrated in a work».

From our point of view it is very important to give the precise definitions. During the chess game player «scrolls» in the head a many different variants of the game. It forms the «content» of the game, which cannot be protected by copyright. Chess game as a work is a consistent set of moves. A record game in some chess notation is an objective form of expression of the work, suitable to obtain copyright protection.

The criteria for legal protection of the objects of copyright include:

- 1) the creative character of work;
- 2) the originality of work;
- 3) the objective form of expression of work.

Let us turn to the definition of originality, situated in one of the court documents, which shares a number of reputable professionals.

«Originality is understood as uniqueness, non-duplication in the case of parallel work: when two authors are working independently they cannot create identical original results. If as the result of their work anyway received the same works, they cannot be recognized as original and therefore not protected by copyright».

In our opinion, the possibility of parallel creativity in chess games do not affect the recognition them as the object of copyright in general. In this context, we can talk only about the specific individual chess games that proved to be unoriginal as a result of parallel work. Of course, if the lack of originality in such chess game is proved, it cannot be protected by the copyright.

Thus, the denial of copyright protection based on the possibility of parallel creativity should be limited to certain specific cases, but not at all creative direction in general.

All of the above gives us reason to believe that the relatively high probability of achieving the same result with the creation of creative chess games cannot be a reason for the refusal to admit them subject to copyright.

Keywords: copyright, criteria for legal protection, originality, chess, chess games